

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่อง การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง โดยการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนนั้น ผู้ศึกษาได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการวิจัย ดังนี้

1. การวิจัยเชิงปฏิบัติการ
2. การจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเชิงปฏิบัติการ

ความเป็นมาของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

ความเป็นมาของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ อุทุมพร จามรمان (2537, หน้า 18) ได้สรุปไว้ว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการเริ่มปรากฏครั้งแรกในประเทศอังกฤษ โดยนักจิตวิทยาสังคมชื่อ เคิร์ต เลวิน (Kurt Levin) เมื่อปี ค.ศ. 1944 ได้อธิบายความหมายของคำว่าปฏิบัติการ (Action) หมายถึง การทำให้คนแสวงหาความรู้อย่างเป็นระบบ โดยเน้นการพัฒนาและปรับปรุง ทดลองใช้ การวิจัยเชิงปฏิบัติการ และนำผลที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงอย่างมีแบบแผนอันเนื่องมาจากการวิจัยนำไปสู่การพัฒนา ต่อมา สตีเฟน คอร์เรีย (Stephen Corey, อ้างใน อุทุมพร จามรمان, 2537 หน้า 18-19) ได้ประยุกต์ใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียน และปรับปรุงการเรียนการสอนโดยครูเป็นผู้ดำเนินการวิจัยเอง และปี ค.ศ. 1973-1978 จอห์น อิลเลียท และเคลม อเดลแมน (John Elloit & Clem Adelman, อ้างใน อุทุมพร จามรมาน, 2537, หน้า 18-19) ได้ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาหลักสูตรและการสอนในโรงเรียนในประเทศออสเตรเลีย ต่อจากนั้นเคมมิส และแมคแท็กการ์ด (Kemmis & Mc Taggart, อ้างใน ผ่องพรรณ ตรียมงคลกุล, 2543, หน้า 5) ได้เสนอรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการที่สมบูรณ์ เพื่อใช้ในการพัฒนาโรงเรียนและเป็นที่ยอมรับอย่างแพร่หลาย

สำหรับวงการศึกษานในประเทศไทย ได้นำแนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนมาใช้ ในรูปของการปรับปรุงการเรียนการสอนในห้องเรียน โดยส่งเสริมให้ครูทำการวิจัยเพื่อแก้ปัญหา และพัฒนาการเรียนการสอน นอกจากนี้ผลการวิจัยยังถือเป็นการพัฒนาคุณภาพเชิงวิชาการ และความก้าวหน้าในอาชีพครูอีกด้วย

ความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

เคมมิสและแมคแทกการ์ด (Kemmis & Mc Taggart, 1988, อ้างใน คงศักดิ์ ธาตุทอง, 2542, หน้า 41) ได้อธิบายความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการไว้ว่า เป็นการรวบรวมปัญหาหรือคำถาม จากการสะท้อนการปฏิบัติการของผู้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติการในสังคมใดสังคมหนึ่ง เพื่อต้องการที่จะพัฒนาหลักการ เหตุผลและวิธีการปฏิบัติงาน เพื่อให้ได้รูปแบบหรือแนวทางไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการปฏิบัติงานนั้น ซึ่งสอดคล้องกับ ส.วาสนา ประवालพุดกษ (2538, หน้า 12) ได้ให้ความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการไว้ว่า เป็นรูปแบบของวิธีการศึกษาค้นคว้าแบบ ส่องสะท้อนของตนเองเป็นหมู่คณะของกลุ่มผู้ปฏิบัติงานในสถานการณ์ทางสังคม เพื่อต้องการที่จะพัฒนาหลักเกณฑ์ข้อธรรมและความชอบด้วย เหตุผลของวิธีการปฏิบัติงานเพื่อให้ได้รูปแบบหรือแนวทางไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการปฏิบัติงานนั้น และบัญชา แสนทวี (2545, หน้า 1-3) ได้สรุปความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการว่า เป็นการวิจัยที่มุ่งนำหลักการของวิธีการทางวิทยาศาสตร์มาใช้เพื่อแก้ปัญหาในสภาพการณ์เฉพาะ ถ้านำมาใช้ในชั้นเรียน โดยครูผู้ปฏิบัติการสอนเป็นผู้วิจัยเรียกว่า การวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งเป็นการนำเอาประสบการณ์ที่สอนมาทำวิจัย ปัญหาที่จะนำมาทำวิจัยคือปัญหาที่เกิดขึ้นในการจัดการเรียนการสอนจากตัวของนักเรียนและตัวครูเอง เป็นปัญหาที่ไม่สามารถหาคำตอบได้ทันที ครูจะนำปัญหานั้นมาดำเนินการตามขั้นตอน กระบวนการทางวิทยาศาสตร์โดยการกำหนดปัญหา ตั้งสมมติฐาน ทดลอง เก็บข้อมูลเป็นระยะ นำข้อมูลมาวิเคราะห์หาคำตอบ สรุปผล และนำผลที่ได้มาแก้ปัญหาปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน พร้อมกันนี้ก็ตีพิมพ์ ปัญญาภิโยผล (2540, หน้า 9) ได้ให้ความหมายของ วิจัยเชิงปฏิบัติการ หมายถึง การศึกษาค้นคว้าหาวิธีแก้ปัญหา ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาคุณภาพของงานที่ตนกำลังปฏิบัติอยู่ และขณะเดียวกันสร้างความเข้าใจถึงสภาพและกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น โดยผ่านกระบวนการของวงจรบันไดเวียน ข้อมูลที่รวบรวมได้ระหว่าง ดำเนินงานเป็นฐานของการปรับปรุงแก้ไขในขั้นถัดไป สำหรับ ประวิต เอราวรณ (2542, หน้า 3) ได้กล่าวว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นการวิจัยที่ผู้ปฏิบัติงานมุ่งศึกษาทำความเข้าใจในงาน หรือ

กิจกรรมในหน้าที่เพื่อค้นหาวิธีการแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนางานหรือกิจกรรม และการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนเป็นการศึกษาค้นคว้าของครู ซึ่งจัดว่าเป็นผู้ปฏิบัติงานในชั้นเรียน เพื่อแก้ปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หรือพฤติกรรมของนักเรียนและคิดวิเคราะห์เพื่อพัฒนาวัตกรรมการเรียนการสอน

ส่วน คงศักดิ์ ธาตุทอง (2542, หน้า 40) ได้ให้ความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการไว้ว่า 1) เป็นการวิจัยอย่างมีระบบ เกี่ยวข้องกับความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และสะท้อนที่ได้อย่างพินิจวิเคราะห์ เพื่อนำผลที่ได้ไปใช้ในการปรับปรุงการปฏิบัติการอย่างต่อเนื่องจนเป็นที่พอใจของผู้วิจัย 2) เป็นการค้นหาปัญหาเพื่อการปรับปรุงและทำความเข้าใจปัญหาด้วยการกระทำและเรียนรู้จากผลการกระทำนั้น ๆ 3) เป็นการทำวิจัยในงานของผู้วิจัยและกลุ่มวิจัยเป็นการทำงานของกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยพัฒนางานของผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยไปพร้อม ๆ กัน และช่วยกระตุ้นให้เกิดการทำงานร่วมกันอย่างมีจุดหมาย 4) การวิจัยเชิงปฏิบัติการใช้แนวคิดทางสังคมศาสตร์ เกี่ยวข้องกับบุคคลและการพัฒนาให้ดีขึ้น จะเป็นระบบที่หมุนไปเรื่อย ๆ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งตัวผู้ทำวิจัยเอง และสถานการณ์แวดล้อม

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้น สรุปความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการได้ว่าเป็นการวิจัยที่มุ่งนำหลักการของวิธีการทางวิทยาศาสตร์มาใช้เพื่อแก้ปัญหา ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาคุณภาพของงานที่ตนกำลังปฏิบัติอยู่ กระบวนการแก้ปัญหา โดยมีการวางแผนและการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ มุ่งเน้นนำผลที่ได้มาใช้แก้ปัญหาบางประการที่เกิดขึ้นขณะปฏิบัติงาน โดยหาสาเหตุเพื่อให้มีความเข้าใจในเหตุการณ์ต่าง ๆ และดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นตอนต่อ ๆ ไป เป็นวงจรต่อเนื่องกัน โดยกำหนดปัญหา ตั้งสมมติฐาน ทดลองเก็บข้อมูล นำข้อมูลมาวิเคราะห์หาคำตอบสรุปผลและนำผลที่ได้มาแก้ปัญหาปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน

จุดมุ่งหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

จุดมุ่งหมายสำคัญของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ คือความประสงค์จะปรับปรุงประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานประจำให้ดีขึ้น โดยนำงานที่ปฏิบัติอยู่มาวิเคราะห์หาสาระสำคัญของสาเหตุที่เป็นปัญหา อันเป็นเหตุให้งานที่ปฏิบัตินั้น ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร จากนั้นจะใช้แนวคิดทางทฤษฎีและประสบการณ์การปฏิบัติที่ผ่านมาเสาะหาข้อมูลและวิธีการที่คาดว่าจะสามารถแก้ปัญหาได้แล้วนำวิธีการดังกล่าวไปทดลองใช้กับกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับปัญหา การวิจัยเชิงปฏิบัติการไม่จำเป็น

ต้องมีกลุ่มตัวอย่าง เพราะกลุ่มตัวอย่างคือประชากรของเรื่องที่เราศึกษา ไม่ว่าจะป็นหน่วยงานหรือห้องเรียน ซึ่งมีขนาดไม่ใหญ่นักและประการสำคัญการวิจัยชนิดนี้ไม่ต้องการผลที่ไปสรุปอ้างอิงถึงกลุ่มอื่น ๆ ด้วย (ยาใจ พงษ์บริบูรณ์, 2537, หน้า 13)

จากจุดมุ่งหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ สรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายสำคัญของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ คือ ต้องการพัฒนา ปรับปรุงประสิทธิภาพของงานที่ปฏิบัติเป็นประจำ ให้ดีขึ้น โดยนำปัญหาวิเคราะห์หาสาเหตุ แนวทางการแก้ไข และนำแนวคิด ทฤษฎี รวมทั้งประสบการณ์ที่ผ่านมาใช้ประกอบกันเพื่อแก้ปัญหา

ขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนจริงในโรงเรียน มีวิธีดำเนินการตามวงจรของการวิจัย ดังนี้ (ยาใจ พงษ์บริบูรณ์, 2537, หน้า 49)

ขั้นที่ 1 ขั้นวางแผน (Plan) เริ่มต้นด้วยการสำรวจปัญหาสำคัญที่ต้องการให้มีการแก้ไข ปัญหา ผู้ที่เกี่ยวข้องอาจเป็นครูอื่น ๆ ที่สอนร่วมกัน นักเรียน ผู้ปกครอง และ/หรือ ผู้บริหารวางแผนพร้อมสำรวจสภาพการณ์ของปัญหาว่ามีอย่างไร ปัญหาที่ต้องการแก้ไขคืออะไร ปัญหานั้นเกี่ยวข้องกับอะไร การปฏิบัติการแก้ไขจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงเรื่องใดบ้าง ในขั้นของการวางแผนจะมีการปรึกษาร่วมกันระหว่างผู้เกี่ยวข้อง การใช้แนวคิดวิเคราะห์สิ่งที่เกี่ยวข้องกับปัญหา โดยรูปแบบนี้ทำให้มองสภาพการณ์ของปัญหาชัดเจนขึ้น

ขั้นที่ 2 ขั้นปฏิบัติการ (Act) เป็นการนำแนวคิดที่กำหนดเป็นกิจกรรมในขั้นวางแผนงานมาดำเนินการ เมื่อลงมือปฏิบัติการใช้วิเคราะห์วิจารณ์ ประกอบไปด้วยโดยรับฟังจากผู้ร่วมวิจัยหรือผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ จากการปฏิบัติจะเป็นข้อมูลย้อนกลับว่า แผนที่ตั้งไว้อย่างสมเหตุสมผลนั้นปฏิบัติได้จริงมากน้อยเพียงใด และอาจจะมีอุปสรรคอื่น ๆ มาเกี่ยวข้องโดยไม่คาดคิด ซึ่งเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ฉะนั้นแผนงานที่กำหนดไว้อาจจะยืดหยุ่นได้ คือการปฏิบัติการควรมีลักษณะเป็นกลไกที่มีการเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา โดยผู้วิจัยต้องใช้วิจารณญาณ และการตัดสินใจที่เหมาะสมและมุ่งต่อการปฏิบัติ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ด้วย

ขั้นที่ 3 ขั้นสังเกตการณ์ (Observe) ขณะที่การวิจัยดำเนินกิจกรรมตามขั้นตอนที่วางไว้ ซึ่งในสภาพการณ์จริงนั้นต้องมีความราบรื่น อุปสรรค และข้อขัดข้องบางประการ ฉะนั้นจึงจำเป็นต้องมีการสังเกตการณ์ควบคู่ไปด้วย ใช้การสังเกตการณ์เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นด้วยความใจกว้าง คือ เปิดใจรับฟังความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้อง พร้อมกับการจดบันทึกสิ่งที่เกิดขึ้นทั้งที่คาดหวังและไม่ได้คาดหวัง สิ่งที่ต้องทำการสังเกตคือกระบวนการของการปฏิบัติการ ผลของการปฏิบัติการ ซึ่งอาจเกิดโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจ และสภาพการณ์แวดล้อมและข้อจำกัดของการปฏิบัติการ การสังเกตนี้ รวมถึงการรวบรวมผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติทั้งโดยการเห็นด้วยตา การได้ฟัง และการใช้เครื่องมือ/แบบทดสอบวัดผลออกมาในเชิงตัวเลข หรือใช้แบบสำรวจ/แบบสอบถามวัดสิ่งที่ต้องการทราบความเปลี่ยนแปลงด้วย ขณะที่การปฏิบัติการวิจัยกำลังดำเนินไปคู่กับการใช้การสังเกตผลการปฏิบัตินั้น ควรเลือกใช้เทคนิคต่าง ๆ ที่เหมาะสมมาช่วยในการรวบรวมข้อมูลด้วย

ขั้นที่ 4 ขั้นการสะท้อนการปฏิบัติ (Reflect) ขั้นสุดท้ายของวงจรการทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการ คือการประเมินหรือตรวจสอบกระบวนการปัญหา หรือสิ่งที่เป็นข้อจำกัดที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติการ ผู้วิจัยร่วมกับกลุ่มผู้เกี่ยวข้องจะต้องตรวจสอบปัญหาที่เกิดขึ้นในแง่มุมต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับสภาพสังคม สิ่งแวดล้อมของโรงเรียน และของระบบการศึกษาที่ประกอบกันอยู่ โดยผ่านการอภิปรายปัญหา การประเมินโดยกลุ่มจะทำให้ได้แนวทางของการพัฒนาขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมและเป็นพื้นฐานข้อมูลที่น่าไปสู่การปรับปรุงและการวางแผนการปฏิบัติต่อไป ดังนั้นการดำเนินการตามขั้นตอน จะต้องเป็นการปฏิบัติอยู่ตลอดเวลาและสามารถมีการยืดหยุ่นได้หากพบปัญหาและอุปสรรค มีการเก็บรวบรวมข้อมูล และสิ่งที่สำคัญจะต้องมีเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลที่มีคุณภาพ และสามารถใช้เก็บข้อมูลที่มีคุณภาพ เพื่อนำไปใช้ประกอบการวางแผนในขั้นตอนต่อไป

รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน

การวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นการวิจัยเพื่อมาพัฒนา ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง เพิ่มคุณภาพ ประสิทธิภาพในการทำงานปกติ โดยอาศัยยุทธศาสตร์ วิธีการหรือเทคนิคต่าง ๆ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะธรรมชาติของงานหรือหน่วยงานนั้น ๆ ซึ่งผู้วิจัยได้นำรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่

รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการของ เคมมิส และแมคแท็กการ์ด (Kemmis & Mc Taggart, อ้างใน คงศักดิ์ ชาติทอง, 2542, หน้า 7-19) มุ่งเน้นการพัฒนางานที่ปฏิบัติเป็นปกติ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาหรือแก้ปัญหาในองค์กร โดยเสนอในรูปแบบของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบบันไดเวียน (Action Research Spiral) ซึ่งสาระสำคัญของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ พอสรุปได้ดังนี้

เป็นการวิจัยที่ผู้วิจัยเข้าไปมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ

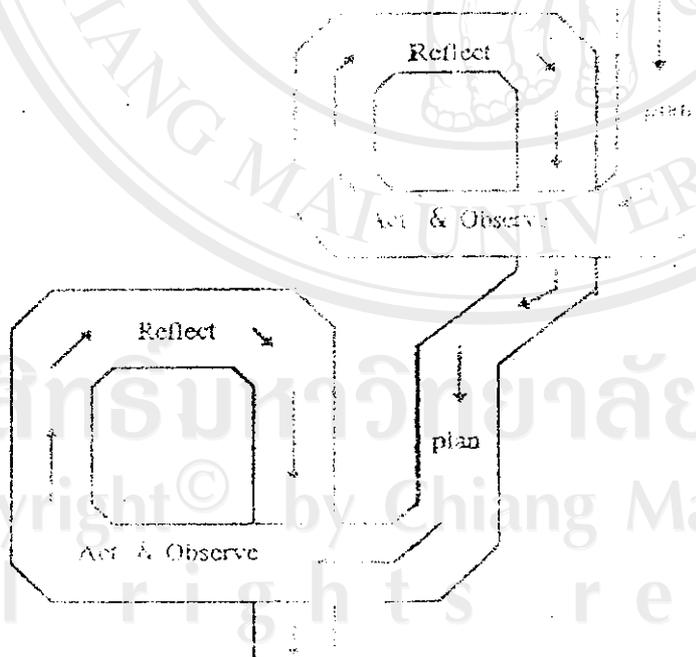
มีคณะผู้วิจัย (Staff) และการลงมติ (Vote)

มีจุดประสงค์การวิจัยเพื่อการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนางานในหน้าที่

มีระบบการดำเนินเป็นวงจร คือ การวางแผน การลงมือปฏิบัติ การสังเกต และการสะท้อนผล

เป็นรูปแบบที่ไม่ยึดติด ไม่มีกฎเกณฑ์การวิจัยจนเกินไป มุ่งแก้ปัญหาเพื่อการเปลี่ยนแปลงเป็นสำคัญและขึ้นอยู่กับคณะทำงาน

ภาพประกอบ 1 รูปแบบกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบบันไดเวียน (Action Research Spiral)

ที่มา: เคมมิส และแมคแท็กการ์ด (Kemmis & Mc Taggart, อ้างใน คงศักดิ์ ชาติทอง, 2542, หน้า 7-19)

กิตติพร ปัญญาภิบาล (2540, หน้า 47-48) ได้ศึกษาทฤษฎีตามแนวคิดของเคมมิต และแมคท์กาด และได้พัฒนาเป็นรูปแบบวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการสำหรับครูผู้สอนวิชา คณิตศาสตร์ในระดับประถมศึกษา ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

- ก. ขั้นเตรียมการ (Pre plan stage)
- ข. ขั้นวางแผน (Plan stage) ซึ่งประกอบด้วย 3 ขั้นตอนย่อย
- ค. ขั้นครูดำเนินการเรียนการสอน ซึ่งกระทำควบคู่กับกระบวนการวิจัย (Act and Observe) ซึ่งประกอบด้วย 12 ขั้นตอนย่อย
- ง. ขั้นทบทวนประเมินวงจรเพื่อปรับแผน (Reflect or Review and Evaluate Cycle) โดย ขั้นตอนต่าง ๆ เหล่านี้จะประกอบด้วยขั้นตอนย่อย ๆ อีกหลายชุด ดังรายละเอียดในแผนภาพที่ 2

ภาพประกอบ 2 รูปแบบกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการของ กิตติพร ปัญญาภิคุณุผล (2540)

ที่มา: กิตติพร ปัญญาภิคุณุผล (2540, หน้า 47-48)

รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนของ กิตติพร ปัญญาภิญโญผล (2540, หน้า 40) ผู้ศึกษาได้นำมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่ กรมอาชีวศึกษา ประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

- ก. ขั้นวางแผน (Plan) ซึ่งประกอบด้วย 3 ขั้นตอนย่อย
- ข. ขั้นปฏิบัติและรวบรวมข้อมูล (Act and Observe) ประกอบด้วย 7 ขั้นตอนย่อย
- ค. ขั้นทบทวนและประเมินวงจรเพื่อปรับแผน (Reflect หรือ Review and Evaluate Cycle)

แต่ละขั้นตอนประกอบด้วยรายละเอียดดังนี้

- ก. ขั้นวางแผน (Plan) ประกอบด้วย
 - ก.1 ตำรวจหรือหาปัญหา สาเหตุ วิธีแก้ปัญหา
 - ก.2 วางแผนการสร้างเครื่องมือวิจัย การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการผลิตสื่ออุปกรณ์การสอน สร้างเครื่องมือ และผลิตสื่ออุปกรณ์การสอน
 - ก.3 ทำแผนการสอน/ปรับแผนการสอน
- ข. ขั้นครูดำเนินการเรียนการสอนควบคู่กับกระบวนการวิจัย (Act and Observe)

ประกอบด้วย

- ข.1 วางแผนวัดความรู้ก่อนเรียน (Plan)
- ข.2 วัดความรู้ก่อนเรียน (Act and Observe)
- ข.3 ผลการวัดความรู้ก่อนเรียน (Reflect)
- ข.4 วางแผนสอนเนื้อหาใหม่ (Plan)
- ข.5 สอนเนื้อหาใหม่ (Act and Observe)
- ข.6 วัดผลความรู้เนื้อหาใหม่ (Act and Observe)
- ข.7 ผลการวัดความรู้เนื้อหาใหม่ (Reflect)

- ค. ขั้นทบทวนและประเมินวงจรเพื่อปรับแผน (Reflect : Review and Evaluate Cycle)

วงจรย่อย ๆ ที่ครูดำเนินการในการเรียนการสอนในบทเรียนหนึ่ง ๆ เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขในบทเรียนต่อไป โดยนำผลที่พิจารณาแล้วเข้าไปปรับแผนในขั้น ก.2, 3 และหรือขั้น ข.4 ตามความเหมาะสม และขั้น ค. พร้อมทั้งกลับไปยังขั้น ก. และ ข. เพื่อปรับแผนและวงจรซ้ำ ๆ วนเวียนจนกว่าจบทุกบทเรียน และปัญหาที่เกี่ยวข้องจะเป็นข้อมูลอีกแหล่งที่ครูอาจนำไปปรับแผนสำหรับใช้กับบทเรียนต่อไปและนักเรียนรุ่นต่อไปได้

ปัจจัยและเหตุผลที่ผลักดันให้ครูเป็นผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน

ปัจจัยและเหตุผลที่ผลักดันให้ครูเป็นผู้ทำวิจัยในชั้นเรียนนั้น มีปัจจัยใหญ่ 3 ประการ ดังนี้ (ผ่องพรรณ ตรียมงคลกุล, 2543, หน้า 5-6)

ปัจจัยที่ 1: บทบาทที่เปลี่ยนไปของครู ครูได้รับการส่งเสริมให้มีบทบาทร่วมคิดมากขึ้น ในการพัฒนาการเรียนการสอน ต่างจากบทบาทเดิมที่เป็นเพียงผู้ปฏิบัติการสอนตามหลักสูตรที่กำหนดไว้แล้ว เป็นครูผู้ประยุกต์ใช้ และครูผู้ร่วมพัฒนา ครูจึงต้องพัฒนาศักยภาพในการทำ ความเข้าใจปัญหาและเงื่อนไขของการเรียนการสอนและชั้นเรียนของตนอย่างถ่องแท้ เพื่อค้นหา วิธีการปรับปรุงแก้ไขทดลองปฏิบัติตามวิธีการนั้น ๆ และประเมินผลที่เกิดจากการปฏิบัติ โดย กระบวนการเหล่านี้เกิดขึ้นเป็นส่วนหนึ่งของระบบการสอน ก็คือการวิจัยในชั้นเรียนนั่นเอง

ปัจจัยที่ 2: ข้อจำกัดของการวิจัยที่ผ่านมา ถึงแม้ว่าการวิจัยทางหลักสูตรและการสอน จะนำไปสู่ความรู้ ความคิดใหม่ ๆ มากมาย แต่ในทางปฏิบัติจริงจะพบว่าผลการวิจัยเหล่านี้ เกิดประโยชน์น้อย ซึ่งสอดคล้องกัน เพราะครูมักไม่ได้สนใจนำไปปฏิบัติจริง ซึ่งเหตุผลส่วนหนึ่ง เป็นเพราะโรงเรียนเป็นแหล่งที่มีความเฉพาะเจาะจงมาก การวิจัยที่จะใช้ได้ผลดีเต็มที่ จึงต้องเป็น การวิจัยที่มีความเฉพาะเจาะจงมากสำหรับ โรงเรียนและห้องเรียนนั้น ๆ หรือแม้กระทั่งเจาะจง เฉพาะผู้เรียนบางคน และควรเป็นการวิจัยที่มีการทดลองปฏิบัติ เพื่อประเมินผลการใช้ใน สถานการณ์จริงโดยครูผู้สอน

ปัจจัยที่ 3: จุดเน้นใหม่ในการวิจัย ปัจจัยข้อนี้สอดคล้องกับปัจจัยในข้อ 2 กล่าวคือ แม้ว่าการวิจัยที่ผ่านมาได้เป็นพลังสำคัญในการพัฒนาความรู้ ความคิดใหม่ ๆ ทางการศึกษา อย่างไรก็ตามการวิจัยทางการศึกษาส่วนใหญ่เป็นการวิจัยในแนวทางปฏิฐานนิยม (Positivism) และ อยู่ภายใต้กรอบของทฤษฎีและแนวคิดที่เป็นผลงานวิจัยในอดีต โดยให้ความสำคัญน้อยในเรื่อง การนำไปปฏิบัติจริงทันทีในโรงเรียน การวิจัยทางการศึกษา แม้จะคำนึงถึงประโยชน์ทางปฏิบัติ เป็นจุดปลายทาง แต่ส่วนใหญ่จะเป็นการค้นคว้าหาความรู้ ความคิดใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาการศึกษา โดยการทดสอบสมมติฐานซึ่งอ้างอิงทฤษฎีที่สั่งสมมาจากการวิจัยก่อน ๆ แต่เมื่อการวิจัยเช่นนี้ ได้พัฒนามาถึงจุดหนึ่ง และได้ความรู้ใหม่ ๆ เกิดขึ้นอย่างมากมายแล้วก็เริ่มเกิดกระแสดูความต้องการ ที่จะเน้นการวิจัยในแนวทางที่พินิจวิเคราะห์เพื่อทบทวนความรู้ที่มีอยู่แล้วและการนำไปใช้จริง นอกจากนี้ก็คิดพิร ปัญญาภิบาล (2540, หน้า 2) กล่าวว่า การวิจัยในชั้นเรียน ครูต้องเป็น ผู้วิจัยนั้นมีเหตุผลสำคัญคือ

1. ธรรมชาติของวิชาชีพทางการสอน ครูต้องการความอิสระในการตัดสินใจเกี่ยวกับการเรียนการสอนของตน และต้องสามารถเชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีทางการศึกษากับการปฏิบัติการสอนอย่างเหมาะสมและมีคุณภาพมากที่สุด โดยไม่ต้องรอคำสั่งจากผู้ใด

2. ความไม่เหมาะสมของงานวิจัยแบบเดิม งานวิจัยที่นักการศึกษาหรือนักวิจัยได้ศึกษาไว้ไม่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการสอนของครูได้ ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน ครูเท่านั้นเป็นผู้สามารถแก้ไขปัญหาได้ตรงจุด ดังนั้นครูจึงต้องทำวิจัยในชั้นเรียนของตน

พร้อมกันนี้ คงศักดิ์ ธาดูทอง (2542, หน้า 43) ได้ให้ความเห็นไว้ว่า การนำหลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการมาใช้ในกระบวนการเรียนการสอน จะช่วยส่งเสริมการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางและช่วยพัฒนาศักยภาพของครูและนักเรียนได้มาก เนื่องจากหลักการของวิจัยเชิงปฏิบัติการจะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในสิ่งต่าง ๆ ต่อไปนี้ 1) การมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียนการสอนตลอดเวลาที่เรียน 2) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลและสะท้อนผลการเรียนการสอน 3) การมีโอกาสแสดงออกทั้งในด้านความคิดเห็นและการกระทำอย่างอิสระ เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ 4) การทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ไปอย่างมีความสุขและสนุกกับการเรียน 5) การได้เป็นผู้ปฏิบัติในสภาพจริงและเรียนรู้จากผลที่เกิดขึ้นจริง 6) การมีโอกาสได้ทำงานเป็นกลุ่มมากขึ้น เพื่อให้เกิดการพัฒนา การอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความเป็นเอกภาพ ซึ่งจะส่งผลให้เขาสามารถมุ่งไปสู่เป้าหมายเดียวกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่าในการจัดการเรียนการสอนนั้น ครูเป็นผู้กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ และการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนจะเป็นแนวทางหนึ่งที่จะแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ และบรรลุตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้

ปัญหาและอุปสรรคในการทำวิจัยในชั้นเรียน

ปัญหาและอุปสรรคในการทำวิจัยในชั้นเรียนมีนักการศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาได้ศึกษาและเสนอไว้ดังนี้

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2529, หน้า 33) ได้ประชุมเกี่ยวกับการวิจัยทางการศึกษา เรื่องการนำการวิจัยไปใช้ในการจัดการศึกษา และผลการประชุมได้มีการสรุปถึงปัญหาในการทำวิจัยและการนำผลวิจัยไปใช้ในการพัฒนาโรงเรียน ดังต่อไปนี้

1. ไม่มีการศึกษาวิจัยเฉพาะเรื่องที่ตรงกับปัญหาที่ต้องการของโรงเรียนอย่างเพียงพอ
 2. งานวิจัยที่มีอยู่ ไม่ได้เสนอแนวทางหรือวิธีการนำไปปฏิบัติอย่างแท้จริง
 3. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาโรงเรียนไม่ได้แพร่หลายเข้าไปสู่โรงเรียน
 4. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาโรงเรียน ยังไม่มีมาตรการที่จะมั่นใจได้ว่าจะเป็นงานวิจัยที่มีคุณภาพ พอที่จะนำไปพัฒนาโรงเรียนได้
 5. นักวิจัยภายนอกมักมองไม่เห็นสภาพปัญหาของโรงเรียนที่แท้จริง จึงไม่สามารถสร้างงานวิจัยที่สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียน
 6. นักวิจัยระดับโรงเรียนยังไม่เข้าใจงานวิจัย จึงไม่สามารถเก็บข้อมูลพื้นฐานให้เป็นระบบได้
 7. นักวิจัยไม่ได้ชี้แจงส่วนสำคัญของงานวิจัยที่จะนำไปแก้ปัญหาภายในโรงเรียนและผู้บริหาร ไม่เข้าใจวิธีการแก้ปัญหาโดยใช้ผลงานวิจัย ผู้บริหารไม่ส่งเสริมให้มีการแก้ปัญหาโดยวิธีการวิจัย เพราะไม่เห็นความสำคัญของการแก้ปัญหาด้วยการวิจัย
 8. ผู้ใช้ผลงานวิจัยกับผู้ทำวิจัยไม่ใช่คนเดียวกัน จึงไม่เห็นความสำคัญของงานวิจัย
 9. งานวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนส่วนใหญ่วิธีการและรูปแบบจะเน้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากกว่ากระบวนการคิดและการปฏิบัติ ซึ่งเป็นงานวิจัยที่ยังไม่มีประโยชน์ต่อการเรียนการสอนเท่าที่ควร
 10. ครูผู้สอนไม่มีความรู้ ไม่เข้าใจระเบียบวิธีวิจัยและเวลาในการทำวิจัย
 11. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนการสอนมีน้อย และผลงานวิจัยมีอยู่ก็ไม่ได้เจาะลึกถึงห้องเรียน ผู้สอนและนักเรียนอย่างแท้จริง
 12. การจัดการเรียนการสอน กำหนดเนื้อหาหลักสูตรต่างๆ ขาดการใช้ข้อมูลจากการวิจัยส่วนมากใช้การลอกเลียนจากต่างประเทศ
- จากผลการวิจัยของ พิศวัตน์ วงษ์พรม (2533) สรุปปัญหาและอุปสรรคในการทำวิจัยในชั้นเรียนไว้ดังนี้
1. ด้านความรู้และทักษะในการทำวิจัย ครอบงำสาเหตุของปัญหาและอุปสรรค คือไม่ได้ศึกษาอบรมความรู้ทางการวิจัยมาก่อน ไม่มีประสบการณ์ทางการวิจัย ไม่มีเวลาเตรียมการวิจัย มีปัญหาเกี่ยวกับการใช้ภาษา ขาดความเข้าใจในการจัดทำ ขาดความรู้ในการกำหนดขอบเขตของปัญหา ทำให้ผลการวิจัยที่ไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2. ด้านการสนับสนุนในการทำวิจัย ภาระเหตุของปัญหาและอุปสรรค คือ กลุ่มโรงเรียนซึ่งมีอิทธิพลต่องานวิชาการของโรงเรียนไม่ให้ความสนใจ ครูส่วนมากไม่เห็นความสำคัญของการวิจัยจึงไม่ให้ความร่วมมือ ผู้ปกครอง ชุมชน และนักเรียนไม่ทราบจุดประสงค์และประโยชน์ของการวิจัย จึงไม่ให้ความร่วมมือ ผู้บริหารกลัวว่าจะมีการนำข้อมูลในโรงเรียน ซึ่งอาจจะเป็นข้อมูลที่จะส่งผลในทางที่ไม่ดีต่อระบบการบริหาร ไปเผยแพร่

3. ด้านแหล่งความรู้และเครื่องอำนวยความสะดวก ภาระเหตุปัญหาและอุปสรรค คือ โรงเรียนตั้งอยู่ห่างไกลจากแหล่งของเครื่องอำนวยความสะดวกในการทำวิจัย โรงเรียนมีขนาดเล็กจะได้รับงบประมาณสนับสนุนน้อย และมีความไม่พร้อมหลาย ๆ ด้าน โรงเรียนในชุมชนไม่ได้รับการสนับสนุนทุก ๆ ด้านจากหน่วยงานที่รับผิดชอบ

4. ด้านปัญหาส่วนตัวของครูผู้ทำวิจัย ภาระเหตุของปัญหาและอุปสรรค คือ ครูมีเวลาน้อย ครูประถมศึกษาส่วนมากยากจน ครูประถมศึกษาไม่มีความมั่นใจว่าจะทำการวิจัยได้ผล ครูมีงานประจำมาก

5. ด้านการนำผลการวิจัยไปใช้ ภาระเหตุของปัญหาและอุปสรรคคือผู้วิจัยไม่มีความมั่นใจในผลการวิจัยของตนเอง ผู้ใช้ผลการวิจัยใช้ผลการวิจัยโดยไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ของการวิจัยเรื่องนั้น จึงทำให้ใช้ผลการวิจัยอย่างไม่มีประสิทธิผล ขาดงบประมาณสนับสนุนในการนำผลการวิจัยไปใช้ ครูไม่มีเวลาในการนำผลการวิจัยไปใช้ ครูมีปัญหาภายในครอบครัว และมีงานในหน้าที่มากทำให้ไม่มีเวลาศึกษาผลการวิจัย

จากที่กล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่า ปัญหาและอุปสรรคในการทำวิจัยคือขาดความรู้และประสบการณ์ในการทำวิจัย ขาดงบประมาณสนับสนุน งานวิจัยที่นักวิจัยทำไว้ไม่ได้เสนอแนวทางหรือวิธีการนำไปปฏิบัติอย่างแท้จริง และไม่ตรงกับสภาพการณ์หรือสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันที่ครูกำลังเผชิญอยู่ นอกจากนี้ผลงานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนการสอนส่วนใหญ่วิธีการและรูปแบบจะเน้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากกว่ากระบวนการคิดการปฏิบัติและไม่ได้เจาะลึกถึงห้องเรียน ผู้สอนและนักเรียนอย่างแท้จริง ซึ่งเป็นงานวิจัยที่ยังไม่มีประโยชน์โดยตรงต่อการเรียนการสอนเท่าที่ควร และเป็นการยากที่ครูจะประยุกต์จากผลงานวิจัยที่ผู้อื่นทำไว้เพื่อใช้แก้ปัญหาในสภาพการณ์ของตนเองได้ ดังนั้นผู้ศึกษาในฐานะครูผู้สอน ซึ่งรู้และเข้าใจสภาพปัญหาในการจัดการเรียนการสอนดีที่สุด จึงมีความสนใจที่จะนำกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนตามรูปแบบของกิตติพร ปัญญาภิญโญผล (2540) มาใช้ในการแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ ให้เกิดผลดีที่สุดด้วยตัวครูเองต่อไป

การจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย

วิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ ตามหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

พุทธศักราช 2540 กรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

หลักสูตรวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ รหัสวิชา 3000-1101 ทฤษฎี 1 ปฏิบัติ 2 จำนวน 2 หน่วยกิต ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2540 กรมอาชีวศึกษา ได้กำหนด จุดประสงค์รายวิชา คำอธิบายรายวิชา ดังนี้ (กรมอาชีวศึกษา, 2540, หน้า 14)

จุดประสงค์รายวิชา เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ภาษาไทยที่ถูกต้อง สามารถนำภาษาไทยไปใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสารทั้งการส่งสารอย่างมีประสิทธิภาพ เห็นคุณค่าและความงามของภาษา

คำอธิบายรายวิชา ศึกษาเกี่ยวกับลักษณะคำ การเขียนและการอ่านคำที่ใช้ในงานอาชีพ การเรียบเรียงถ้อยคำในรูปแบบต่าง ๆ ที่จำเป็นต่องานอาชีพและสังคม ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจาก แหล่งต่าง ๆ เพื่อการทำรายงาน วิเคราะห์และสังเคราะห์สารที่เป็นประโยชน์ต่ออาชีพและ ชีวิตประจำวัน การอ่านและการพูดแสดงความรู้สึก การพูดในรูปแบบต่าง ๆ และการพูดต่อที่ ประชุมชนในโอกาสต่าง ๆ ของสังคม การเขียนรายงาน เขียนโครงการ เขียนรายงานการประชุม การทำสูจิบัตร การเขียนบทความสั้น ๆ ที่เกี่ยวกับงานอาชีพ เขียนจดหมายธุรกิจ จดหมายกิจธุระ ที่จำเป็นต่องาน การเขียนบทหรือโครงง่าย ๆ เพื่อประโยชน์ในการสื่อสารงานอาชีพ และการเขียน บันทึก

ในการศึกษานี้ เนื้อหาที่ใช้ในการเรียนการสอนประกอบด้วย หน่วยที่ 1 ลักษณะของ คำไทย หน่วยที่ 2 ความรู้พื้นฐานทางการอ่าน หน่วยที่ 3 หลักการเขียนคำและประโยค หน่วยที่ 4 สำนวนในภาษาไทย

จิตวิทยาการเรียนการสอน

อายุ การพัฒนาการทางภาษาของผู้เรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกันไป การเรียนรู้ภาษา วัยรุ่นระหว่าง 15-19 ปี ผู้สอนภาษาไทยควรให้ความสนใจ ดังนี้ (พวงเล็ก อุตระ, 2539, หน้า 50-56)

จิตวิทยาพัฒนาการ จิตวิทยาพัฒนาการจะช่วยให้ผู้สอนเข้าใจถึงพัฒนาการของผู้เรียนที่ตนสอน สามารถตั้งจุดประสงค์ในการสอนได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งยังเห็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความสนใจและความสามารถของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการทำงานนำไปสู่ความมั่นใจในตนเอง ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ได้ดี และมีพัฒนาการที่เหมาะสมกับวัย เดบโตเป็นผู้ใหญ่ที่พึงปรารถนาของสังคม

จิตวิทยาที่นำมาใช้ในการสอนวิชาภาษาไทย ในการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ครูควรนำหลักจิตวิทยามาใช้ประโยชน์ต่อการสอน สรุปดังนี้ (พวงเล็ก อุดระ, 2539, หน้า 50-54)

1. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement Motive) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง ความต้องการที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ให้ประสบผลสำเร็จ แม้ว่าสิ่งนั้นจะยุ่งยาก หรือซับซ้อนเพียงใด ก็ยังมีความอดทน มีพลังใจที่จะเผชิญกับปัญหา เพื่อแก้ปัญหาให้ลุล่วงไปด้วยดี

2. กฎแห่งการฝึกหัด (Law of Exercise) กฎแห่งการฝึกหัด หมายถึง การฝึกซ้ำ เพื่อให้เกิดความชำนาญ การสอนวิชาภาษาไทยซึ่งเป็นวิชาทักษะ นักเรียนจึงควรได้ฝึกทักษะ ทั้งฟัง พูด อ่าน เขียน อยู่เสมอ

3. กฎแห่งผล (Law of Effect) ในการเรียนการสอนถ้าผู้เรียนได้ทราบผล การเรียนของตนและผลนั้นทำให้ผู้เรียนพอใจ จะทำให้ผู้เรียนสนใจเรียนอยากเรียน ครูจึงควร ตรวจสอบผลงานของนักเรียนทุกครั้ง

4. ความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Difference) ครูต้องคำนึงว่า นักเรียนแต่ละคนมีพื้นฐานทางภาษาไทยแตกต่างกัน ครูควรช่วยเหลือโดยแนะนำให้ฝึกทักษะ การใช้ภาษาเพิ่มเติม เช่น นักเรียนบางคนพูดภาษาถิ่น การออกเสียงพยัญชนะและสระบางตัว คลาดเคลื่อนไปจากฐานกรณ์ที่เกิดของเสียง ครูต้องช่วยเหลือโดยให้นักเรียนได้ฝึกออกเสียง นอกเวลาเรียน เป็นการสอนซ่อมเสริมให้

5. การถ่ายโยงการเรียนรู้ (Transfer of Learning) การถ่ายโยงการเรียนรู้ หมายถึง การเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์เดิมเป็นพื้นฐานเชื่อมโยงไปสู่ความรู้ใหม่ การสอน วิชาภาษาไทยหลายเรื่องต้องใช้อรรถาธิบายการเรียนรู้ เช่น การเรียนเรื่องคำประสม นักเรียนควร เรียนเรื่องคำมูลมาก่อน ดังนั้นในการสอนเนื้อหาใหม่บางเรื่อง ครูจำเป็นต้องทบทวนความรู้เดิม ที่เกี่ยวข้อง เพื่อช่วยให้นักเรียนนำหลักการและความรู้ที่ได้เรียนมาใช้ในสถานการณ์ใหม่

6. ทฤษฎีการตื่นตัว (Arousal Theory) การนำทฤษฎีนี้มาประยุกต์ใช้ในการสอน คือ ครูจะต้องหาวิธีการกระตุ้นให้นักเรียนตื่นตัวอยู่เสมอ โดยใช้สิ่งเร้าที่มีความหมาย มีความแปลกใหม่ น่าสนใจ ซึ่งได้แก่ บทเรียน สื่อการสอน การจัดกิจกรรมประกอบการสอน และบุคลิกภาพของครู

ความต้องการของมนุษย์ตามทฤษฎีของมาสโลว์ (Maslow's Theory Need Gratification) ในการสอนวิชาภาษาไทย หลักทฤษฎีจิตวิทยาที่ครูนำมาใช้ในการสอนคือ ทฤษฎีของมาสโลว์

มาสโลว์ (Maslow, อ้างใน พวงเล็ก อุตระ, 2539, หน้า 55-56) ได้กล่าวถึง ความต้องการของมนุษย์ไว้ 7 ชั้น เรียงตั้งแต่ชั้นต่ำสุดไปจนสูงสุด มนุษย์จะมีความต้องการ ชั้นสูง ๆ ได้ เมื่อความต้องการชั้นต้น ๆ ได้รับการตอบสนอง ความต้องการทั้ง 7 ชั้น ได้แก่ 1) ความต้องการทางกาย 2) ความต้องการความปลอดภัย 3) ความต้องการความเป็นเจ้าของ 4) ความต้องการเห็นตนเองมีคุณค่า 5) ความต้องการที่จะเข้าใจตนเอง 6) ความต้องการที่จะ เรียนรู้และเข้าใจ 7) ความต้องการด้านสุนทรียะ

ความต้องการข้อที่ 1-4 เป็นความต้องการที่ขาดไม่ได้ ครูต้องช่วยให้นักเรียนได้ สอนตามความต้องการ และเมื่อได้รับการตอบสนองแล้ว จึงแสวงหาความต้องการในข้อที่ 5-7 ดังนี้

1. นักเรียนที่กำลังหิว ง่วง เหนื่อย ย่อมไม่สนใจเรียน ดังนั้นเมื่อถึงเวลาพัก รับประทานอาหารแล้วครูไม่ควรหวังเหนียวที่จะสอนต่อไป ควรเลิกให้ตรงเวลา
2. บรรยากาศภายในห้องเรียนควรเป็นบรรยากาศที่นักเรียนรู้สึกปลอดภัย และ ครูก็เป็นผู้สร้างให้เกิดบรรยากาศนั้นได้ ครูจึงควรสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเอง และหาวิธีแก้ปัญหา ที่ต้นเหตุ มิใช่แก้ที่ปลายเหตุ เช่น นักเรียนไม่ส่งการบ้าน ควรเรียกนักเรียนมาถามก่อนว่า ไม่ส่งการบ้านเพราะอะไร อาจเป็นเพราะทำไม่ได้ ไม่มีเวลาทำเพราะต้องช่วยงานที่บ้าน หรือสาเหตุอื่น ๆ แล้วค่อย ๆ แก้ที่สาเหตุนั้น ให้นักเรียนรู้สึกสบายใจที่ได้อยู่ในห้องเรียน มองเห็นครูเป็นบุคคลที่จะช่วยแก้ปัญหาของเขาได้
3. ควรพยายามให้เด็กมีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของห้องเรียน ได้รับความรัก การยอมรับจากเพื่อนและครู เพื่อให้นักเรียนมีความสุขในการเรียน ดังนั้นการมอบหมายงานให้ทำ ครูควรพิจารณาว่านักเรียนคนใดมีความสามารถในทางใด ก็มอบหมายงานให้เหมาะสมกับ ความสามารถของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการทำงาน

4. การส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจตนเอง เพื่อให้นักเรียนจะได้สำรวจความต้องการว่าตนเหมาะสมกับงานในลักษณะใด เด็กวัยรุ่นเป็นวัยที่เตรียมตัวสู่อาชีพ

5. การสนองความต้องการที่จะเรียนรู้และเข้าใจ ครูทำได้โดยการฝึกให้นักเรียนทำงานเป็นกระบวนการ นักเรียนจะได้วิธีศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง เพื่อเป็นเครื่องมือสำหรับหาความรู้ในวันข้างหน้าเมื่อพ้นวัยศึกษาแล้ว นักเรียนยังสามารถนำวิธีการหาความรู้ไปใช้ในการพัฒนางานและอาชีพของตนได้ การปลูกฝังให้นักเรียนรักการอ่านก็เป็นอีกหนทางหนึ่งที่นักเรียนจะใช้อ่านเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ไปได้ตลอดเป็นการศึกษาชั่วชีวิต

6. วิชาภาษาไทยช่วยสนองความต้องการทางด้านสุนทรียะของนักเรียนได้โดยตรงอยู่แล้ว การศึกษาวรรณคดีและงานเขียนประเภทต่าง ๆ ครูต้องชี้แนะความงามในเชิงภาษาให้แก่ นักเรียน

จิตวิทยาพัฒนาการจะช่วยให้ครูเข้าใจถึงความสนใจ ความต้องการ และลักษณะประจำวันของนักเรียนที่ตนสอน ส่วนจิตวิทยาการเรียนการสอนจะช่วยให้ครูเข้าใจถึงกฎทฤษฎีที่นำมาใช้ในการสอน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเรียน

การเสริมกำลังใจ ในการเรียนการสอนภาษาไทย นักเรียนย่อมต้องการทราบว่าพฤติกรรมหรือทักษะทางภาษาที่ตนแสดงออกนั้นถูกต้อง หรือเป็นที่พึงปรารถนาหรือไม่ การเสริมกำลังใจจึงเป็นสิ่งสำคัญขณะที่การเรียนการสอนภาษาไทยดำเนินไปนั้น ครูควรเสริมกำลังใจเด็กเป็นระยะ ๆ การเสริมกำลังใจในทางบวกจะเป็นสื่อช่วยให้นักเรียนทราบว่า สิ่งที่ตนแสดงออกไปนั้นถูกต้อง เมื่อเด็กทราบว่าตนทำได้ถูกต้อง ก็จะเกิดความภาคภูมิใจ และพยายามกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ให้ดียิ่งขึ้น

การเสริมกำลังใจนี้ นอกจากครูจะเป็นผู้เสริมกำลังใจแล้ว นักเรียนก็ควรจะได้มีบทบาทเป็นผู้เสริมกำลังใจเพื่อนด้วย วิธีเสริมกำลังใจที่นิยมใช้ ได้แก่ การเสริมกำลังใจด้วยวาจา การเสริมกำลังใจด้วยท่าทาง การเสริมกำลังใจด้วยการให้นักเรียนมีส่วนร่วม การเสริมกำลังใจโดยกลุ่มนักเรียน การเสริมกำลังใจโดยการให้รางวัล

นอกจากการเสริมกำลังใจทั้ง 5 วิธีนี้แล้ว การตรวจงานของเด็กและส่งคืนในเวลาเร็วพอสมควร ก็เป็นการเสริมกำลังใจที่ดี เพราะเมื่อนักเรียนทำงานส่งครู แล้วก็อยากที่จะทราบว่าผลเป็นอย่างไร การติชม (feedback) ของครูนั้นเป็นการเสริมกำลังใจของเด็กอย่างดียิ่ง เด็กจะเกิดกำลังใจและเกิดความกระตือรือร้นที่จะทำงานชิ้นที่ ได้รับมอบหมายใหม่ต่อไปอีก การเสริมกำลังใจเป็นการสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เรียนตั้งใจเรียนต่อไปด้วยความภาคภูมิใจ

การสอนซ่อมเสริม หมายถึง การสอนเพื่อช่วยเหลือผู้เรียนที่มีข้อบกพร่องในการเรียนหรือเข้าห้องเรียนช้า โดยที่ครูต้องจัดสอนซ่อมเสริมให้แก่ผู้เรียนที่มีปัญหาเรียนไม่ทันเพื่อน วิธีซ่อมเสริมทักษะวิชาภาษาไทย มีดังต่อไปนี้ (ฐะปะนีย์ นาครทรรพ, 2521, หน้า 1-3)

1. คุณภาพของการสอนภาษาไทยส่วนหนึ่งอยู่ที่การสอนให้นักเรียนมีทักษะในการใช้ภาษา ได้แก่ การฟัง พูด อ่าน เขียน และคิด ปรากฏว่านักเรียนมีทักษะไม่ถึงขั้นที่ครูตั้งความมุ่งหมายไว้ การเรียนภาษาไทยของนักเรียนก็ย่อมมีข้อบกพร่องที่ต้องแก้ไขปรับปรุงการสอนเพื่อแก้ข้อบกพร่องของนักเรียน เรียกว่าการสอนซ่อมเสริม

2. การที่จะทราบว่านักเรียนคนใดมีข้อบกพร่องในการใช้ภาษาอย่างไร หรือขาดทักษะอะไรนั้น ต้องทดสอบด้วยวิธีการต่างๆ เสียก่อน เช่น การสังเกต การขาดสอบทำแบบฝึกหัด การสัมภาษณ์ การให้ทำงานเฉพาะเรื่อง ฯลฯ เมื่อนักเรียนได้ผ่านการทดสอบแล้ว ครูก็จะนำผลการทดสอบมาพิจารณาว่านักเรียนคนใดมีจุดอ่อนในเรื่องใดแล้วก็วางแผนช่วยสอนซ่อมเสริมในสิ่งที่เป็นจุดอ่อนของนักเรียนเป็นรายบุคคลเพื่อให้นักเรียนมีทักษะต่าง ๆ ถึงขั้นที่เรียกได้ว่ามีประสิทธิภาพในการใช้ภาษา

3. ข้อบกพร่องในการใช้ภาษาของนักเรียนนั้นถ้าครูค้นพบเสียแต่เนิ่นๆ และรีบแก้ไขโดยจัดการสอนซ่อมเสริมให้เป็นรายบุคคล ก็จะช่วยให้นักเรียนสามารถปรับตัวให้เรียนทันในชั้นได้

4. ปัญหาในการสอนซ่อมเสริมทักษะนั้น มีอยู่ไม่น้อยเพราะกว่านักเรียนจะเกิดทักษะตามที่ต้องการได้ ก็ต้องใช้เวลาและความพยายามทั้งฝ่ายครูและนักเรียนเป็นอย่างมาก ปัญหาใหญ่อยู่ที่เจตคติของครูและนักเรียน ถ้าทั้งสองฝ่ายรู้สึกว่าเป็นเรื่องน่าเบื่อ เสียเวลา และไม่มีประโยชน์แล้ว การสอนซ่อมเสริมก็จะไม่ได้ผล ปัญหานี้ควรนำครูหลักจิตวิทยามาใช้ในการสอนและมีความเต็มใจที่จะช่วยแก้ไขข้อบกพร่องของนักเรียน เห็นประโยชน์ของการใช้ภาษาอย่างมีประสิทธิภาพและให้นักเรียนรู้จุดหมายของการแก้ข้อบกพร่องด้วย ถ้านักเรียนได้มีความเข้าใจว่า การแก้ข้อบกพร่องนี้จะเป็นประโยชน์แก่ตัวเขาเองแล้ว เขาก็จะปฏิบัติตามคำแนะนำของครูด้วยความเต็มใจและจะไม่ทอดถอนใจกว่าจะเอาชนะข้อบกพร่องนั้น ๆ ได้

5. ข้อบกพร่องในการใช้ภาษาของนักเรียนนั้น จะประมวลเฉพาะข้อบกพร่องเด่น ๆ ที่พบเห็นมาเสนอพอเป็นข้อสังเกตแก่ครูอาจารย์ภาษาไทย ได้แก่ บกพร่องทางทักษะการคิด การฟัง การพูด และการเขียน

6. เมื่อได้สำรวจข้อบกพร่องในการใช้ภาษาของนักเรียนเป็นรายบุคคลแล้ว ครูควรวางแผนร่วมกับนักเรียนว่าจะแก้ไขข้อบกพร่องนั้น ๆ ด้วยวิธีใด สิ่งสำคัญที่สุดก็คือนักเรียนจะต้องเกิดความรู้สึกว่าการแก้ไขข้อบกพร่องนั้นเป็นสิ่งจำเป็นต้องทำ และเต็มใจที่จะแก้ไขปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น

7. วิธีซ่อมเสริมทักษะ อาจทำได้หลายวิธีดังต่อไปนี้ เช่น การฝึกซ้ำ ๆ การทำแบบฝึกหัดเพิ่มเติม การทบทวนความรู้ การเล่นเกม การใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ

8. สิ่งสำคัญอีกอย่างหนึ่งครูน่าจะส่งเสริมให้นักเรียนทำ คือการให้นักเรียนประเมินผลความก้าวหน้าของตนเอง

9. ในขณะที่ครูสนใจช่วยสอนซ่อมเสริมแก่เด็กที่มีข้อบกพร่องนั้น ครูก็ต้องไม่ลืมสนใจนักเรียนที่เรียนภาษาไทยได้ดี และที่เรียนได้อย่างปานกลางด้วย ถ้าสามารถจัดกลุ่มให้เด็กช่วยเหลือกันเองได้ในการฝึก หรือพยายามฝึกหัดเพื่อช่วยซ่อมเสริมได้ก็จะเป็นการดีมาก การสอนซ่อมเสริมจะต้องคำนึงถึงวิธีการที่ถูกต้องเหมาะสม และการประหยัดเวลาด้วย

ในการสอนวิชาภาษาไทย เนื่องจากมีข้อจำกัดด้านความแตกต่างระหว่างบุคคลนั้น เป็นปัญหาสำคัญในการเรียนการสอน หรือการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน ดังนั้นสิ่งจำเป็นคือครูต้องมีความรู้ด้านจิตวิทยาการเรียนการสอน และสอนซ่อมเสริมเพื่อแก้ไขให้นักเรียนที่มีปัญหาในด้านต่าง ๆ มีความรู้เท่าเทียมนักเรียนคนอื่น โดยสามารถที่จะเรียนเนื้อหาใหม่ได้พร้อมเพื่อนและสามารถเรียนจนบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรได้

บทบาทของครูในการจัดการเรียนการสอนและแผนการสอน

ในการจัดการเรียนการสอนครูหรือผู้สอนควรมีบทบาทในการเสริมสร้างการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพดังนี้ (สุจิตรา พรหมนุชาธิป, 2535, หน้า 134)

1. วางแผนการสอนโดยศึกษาความต้องการและความบกพร่องของผู้เรียน ตั้งจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมว่า ผู้เรียนจะต้องทำอะไรได้บ้างหลังจากเรียนไปแล้ว เลือกวิธีสอนที่เหมาะสม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมาย จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นระบบ พิจารณาว่าจะใช้วัสดุอุปกรณ์อะไรบ้างเพื่อประกอบการเรียนการสอน

2. จัดการเรียนการสอนให้ก้าวหน้า สร้างแรงจูงใจ โดยการเร้าให้ผู้เรียนสนใจหรือเอาใจใส่ต่อการเรียนการสอน โดยพิจารณาถึงความต้องการ ความสนใจ ความอยากรู้อยากเห็นของผู้เรียน นำผู้เรียนเข้าสู่บทเรียนด้วยความอยากรู้อยากเห็น แนะนำให้ผู้เรียนทำกิจกรรมเพื่อ

การเรียนรู้และกิจกรรมภายในห้องเรียน กระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการถามตอบ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ให้การเสริมแรง ส่งเสริมและฝึกหัดให้ผู้เรียนสามารถควบคุมตนเองได้ อาจทำได้โดยป้องกันไม่ให้ทำผิด และแก้ไขความประพฤติที่ไม่ดีของผู้เรียนที่เกิดขึ้น สรุปบทเรียน จนเป็นที่พอใจของผู้เรียน

3. การประเมินผลการสอน โดยการตัดสินใจว่าการเรียนการสอนมีความสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ มีการปรับปรุงให้ดีขึ้น มีความมั่นคง มีประโยชน์หรือไม่ และวางแผนที่จะปรับปรุงแก้ไขที่อาจทำได้ 3 ขั้นตอน คือ 1) พิจารณาว่าผู้เรียนสามารถแสดงพฤติกรรมตามจุดมุ่งหมายในการเรียนการสอนได้หรือยัง 2) พิจารณาการเรียนการสอนและวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนว่าช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปได้ตามจุดมุ่งหมายมากน้อยเพียงใด 3) นำข้อมูลที่ได้จากสองประเด็นแรกมาประเมินว่า การเรียนการสอนได้รับผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนในครั้งต่อไปให้ดีขึ้น

ความหมายของแผนการสอน

นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของแผนการสอนไว้ดังนี้

สงบ ลักษณะ (2533, หน้า 1) ให้ความหมายของแผนการสอนไว้ว่า แผนการสอนคือการนำวิชาหรือกลุ่มประสบการณ์ที่จะต้องทำการสอนตลอดภาคเรียนมาสร้างเป็นแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่ออุปกรณ์การสอน และการวัดผลประเมินผล โดยจัดเนื้อหาสาระและจุดประสงค์การเรียนย่อย ๆ ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ หรือจุดเน้นของหลักสูตรสภาพของผู้เรียน ความพร้อมของโรงเรียนในด้านวัสดุอุปกรณ์และตรงกับชีวิตจริงในห้องเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2532, หน้า 187) ได้ให้ความหมายของแผนการสอนไว้ว่า แผนการสอน คือ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อการสอน การวัดผลประเมินผลให้สอดคล้องกับเนื้อหาและประสบการณ์หน่วยใดหน่วยหนึ่งตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้พร้อมกันนี้ อภรณ์ ใจเที่ยง (2540, หน้า 203) ได้ให้ความหมายของแผนการสอนไว้ว่า แผนการสอน คือ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อการสอน การวัดผลประเมินผลให้สอดคล้องกับเนื้อหา และจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าแผนการสอนเป็นระบบที่ผู้สอน จัดทำขึ้นจากคู่มือครู หรือแนวการสอนของกรมวิชาการทำให้ผู้สอนทราบว่าสอนเนื้อหาใด เพื่อจุดประสงค์ใด สอนอย่างไร ใช้สื่ออะไรและวัดผลประเมินผลโดยวิธีใด

จากความหมายดังกล่าวสรุปได้ว่า แผนการสอน คือ การเตรียมการสอนล่วงหน้าของครู สอนอย่างเป็นระบบตามขั้นตอน และเป็นลายลักษณ์อักษรว่าจะสอนเนื้อหาใดเพื่อจุดประสงค์ใด สอนอย่างไร ใช้สื่ออะไร และวัดผลประเมินผลโดยวิธีใดเพื่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนตามหลักสูตร

ความสำคัญของแผนการสอน

อากรณ ใจเที่ยง (2540, หน้า 203) ได้เสนอแนะว่า แผนการสอนเปรียบได้กับพิมพ์เขียวของวิศวกรหรือสถาปนิกที่ใช้เป็นหลักในการควบคุมงานก่อสร้าง วิศวกรหรือสถาปนิกจะขาดพิมพ์เขียวไม่ได้ฉันใด ผู้เป็นครูก็จะขาดแผนการสอนไม่ได้ฉันนั้น ยิ่งผู้สอนได้จัดทำแผนการสอนด้วยตนเอง ก็จะยิ่งให้ประโยชน์แก่ตนเองมากเพียงนั้น ดังที่ สงบ ลักษณะ (2533, หน้า 3-4) ได้กล่าวถึงผลดีของการทำแผนการสอนไว้ สรุปได้ดังนี้ 1) ทำให้เกิดการวางแผนวิธีสอนวิธีเรียนที่มีความหมายยิ่งขึ้น เพราะเป็นการจัดทำอย่างมีหลักการที่ถูกต้อง 2) ช่วยให้ครูกมีคู่มือการสอนที่ทำด้วยตนเอง ทำให้เกิดความสะดวกในการจัดการเรียนการสอน ทำให้สอนได้ครบถ้วนตามหลักสูตร และสอนได้ทันเวลา 3) เป็นผลงานวิชาการที่สามารถเผยแพร่เป็นตัวอย่างได้ 4) ช่วยให้ความสะดวกแก่ครูผู้มาสอนแทนในกรณีที่ผู้สอนไม่สามารถเข้าสอนได้

ขั้นตอนและวิธีการสร้างแผนการสอน

สงบ ลักษณะ (2533, หน้า 3-4) ได้เสนอแนะว่า สิ่งที่ควรปฏิบัติในการทำแผนการสอนคือ

1. ศึกษาหลักสูตร เพื่อคว้วัตถุประสงค์ของวิชาที่สอน พิจารณาคำอธิบายรายวิชา ซึ่งกล่าวถึงแนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน เนื้อหาสาระสำคัญและวัตถุประสงค์การเรียนรู้วิชานั้น
2. ศึกษาคู่มือหลักสูตร เอกสารคู่มือหลักการสอน เพื่อให้เข้าใจจุดเร้า เข้าใจบทบาท ผู้บริหารและครูผู้สอน และเข้าใจกระบวนการพื้นฐาน เช่น กระบวนการคือ กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการสร้างความชื่นชม
3. นำโครงสร้างเนื้อหาวิชาและจุดประสงค์ของหลักสูตรรายวิชาที่กำหนดหัวข้อ เนื้อหาย่อย ๆ จุดประสงค์นำทาง และจุดประสงค์ปลายทาง

4. ศึกษาตัวอย่างแนวการสอน นำมากำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน และจำนวนคาบให้เหมาะสมกับหัวข้อเนื้อหาย่อย ๆ และจุดประสงค์

จากการศึกษาขั้นตอนและวิธีการสร้างแผนการสอน สรุปได้ว่า การวางรูปแบบการสอนควรมีส่วนประกอบดังนี้

1. จุดประสงค์การเรียนรู้ เป็นจุดประสงค์ที่วิเคราะห์มาจากหลักสูตรในคำอธิบายรายวิชาเป็นสิ่งที่บอกลให้ทราบว่า จะจัดการเรียนการสอนให้อยู่ในชั้นใดของทักษะ เช่น ชั้นความรู้ ความจำ ความเข้าใจ นำไปใช้ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่า
2. กิจกรรมการเรียนการสอน คือ การจัดสภาพการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ต้องเน้นกระบวนการส่งเสริมให้นักเรียนนักศึกษา คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น ได้ฝึกปฏิบัติได้ด้วยตนเอง
3. สื่อการเรียนการสอน คือ เครื่องมือ วัสดุ และอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนบรรลุจุดประสงค์ได้ง่ายและรวดเร็ว
4. กิจกรรมเสนอแนะ คือ การจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับการเรียนการสอนในแต่ละจุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ผู้เรียน โดยการจัดในโอกาสต่าง ๆ นอกเวลาเรียน รวมทั้งการจัดกิจกรรมเพื่อซ่อมเสริมและการจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะในวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ
5. การวัดและประเมินผล คือ การประมาณราคาหรือประมาณค่าของสิ่งของต่าง ๆ เพื่อบอกคุณภาพของสิ่งนั้น ๆ เช่น การประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน เป็นการบอกคุณภาพว่าผู้เรียนมีความเข้าใจมากน้อยเพียงไร เพื่อจะได้มีการพัฒนา หรือต้องปรับปรุงแก้ไข ครูอาจต้องใช้เครื่องมือหลายชนิด เพื่อจะได้ข้อมูลเพียงพอที่จะนำมาประกอบการวินิจฉัยได้ เป็นต้นว่า แบบสังเกต แบบทดสอบ แบบสัมภาษณ์ ฯลฯ
6. เอกสารอ้างอิงที่นำมาใช้เขียนแผนการสอนหรือผลิตสื่อการสอน (ถ้ามี)
7. บันทึกหลังการสอนเป็นวิธีการบันทึกสิ่งที่ได้ทำการสอนตามแผนที่วางไว้แล้วเกิดปัญหาแล้วทำการแก้ไข หรือข้อเสนอแนะสำหรับการสอนในคราวต่อไป หรือควรเพิ่มเติมตัดทอนตามความเหมาะสมและที่ควรบันทึก คือ ผลสัมฤทธิ์จากการเรียนการสอนในเรื่องนี้
8. ในการทำแผนการสอนควรมีการนำเสนอผู้อำนวยการ หรือผู้มีอำนาจได้ตรวจสอบและอนุมัติใช้แผนการเรียนการสอนวิชานั้น ๆ ได้

การเขียนแผนการสอนนั้น มีรูปแบบที่หลากหลายตามสภาพความพร้อมและลักษณะสิ่งแวดล้อมของครูผู้สอนแต่ละคน แต่ต้องมีส่วนประกอบที่สำคัญครบถ้วน คือ จุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล ที่คำนึงถึงความสัมพันธ์ของเวลา

แนวการจัดการเรียนการสอน

ในการทำวิจัยในชั้นเรียน ครูจะต้องศึกษาแนวการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมและทันสมัยตามยุคปฏิรูปการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และต้องรู้จักเลือกใช้รูปแบบการสอนให้เหมาะสมให้บังเกิดผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้ และพัฒนาคุณภาพเยาวชนให้ดีขึ้นตามที่หลักสูตรคาดหวังได้ แนวการจัดการเรียนการสอน มีดังนี้ (พิมพ์พันธ์ เฉชะคุปต์ และคณะ, 2544, หน้า 35-37)

1. การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ แนวการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยการใช้กระบวนการทางปัญญา (กระบวนการคิด) กระบวนการทางสังคม (กระบวนการกลุ่ม) และให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์และมีส่วนร่วมในการเรียน สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ โดยครูมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ต้องจัดให้สอดคล้องกับความสนใจ ความสามารถและความถนัด เน้นการบูรณาการ ความรู้ในศาสตร์สาขาต่างๆ ใช้หลากหลายวิธีสอน หลากหลายแหล่งความรู้ สามารถพัฒนาปัญญาอย่างหลากหลาย คือ พัฒนาพหุปัญญา รวมทั้งเน้นการใช้วิธีวัดผลอย่างหลากหลายวิธี

2. การเรียนแบบกลุ่ม คือ บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปทำงานร่วมกันเพื่อประโยชน์ร่วมกัน กลุ่มมีองค์ประกอบสำคัญ คือ 1) หัวหน้า 2) สมาชิก 3) กระบวนการ กลุ่ม องค์ประกอบทั้ง 3 ข้างต้นจะทำงานไปด้วยดี มีประสิทธิภาพนั้นจะต้องสร้างบรรยากาศในการทำงานกลุ่ม คือ บรรยากาศกายภาพ และบรรยากาศด้านจิตใจ บรรยากาศทางกายภาพ คือ บรรยากาศสถานที่ทำงานเป็นกลุ่มเป็นทีม มีลักษณะสะอาด สะดวกสบาย ทำให้เกิดความสุขในการทำงาน ส่วนบรรยากาศทางจิตใจคือบรรยากาศที่ผู้ทำงานมีความคุ้นเคยกัน ไว้วางใจกัน มีมิตรสัมพันธ์กัน ด้วยความเป็นผู้มีระเบียบวินัยในตนเอง บรรยากาศดังกล่าวเป็นปัจจัยสำคัญทำให้ผู้เรียนเป็นสุข สนุกกับการทำงานเป็นกลุ่มหรือเป็นทีม

3. การเรียนแบบร่วมมือ หมายถึง การร่วมมือกันทำงานเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมาย ซึ่งทุกคนยอมรับจุดมุ่งหมายร่วมกัน และเมื่อพัฒนาสำเร็จแล้วส่งผลให้ผู้ร่วมงานเกิดความพอใจ เป็นวิธีการสอนอีกแบบหนึ่ง ซึ่งกำหนดให้นักเรียนที่มีความสามารถต่างกันทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ โดยในการทดสอบนักเรียนต่างคนต่างทำข้อสอบ แต่เวลาเรียนต้องร่วมมือกัน การเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นการเรียนรู้ที่นักเรียนต้องร่วมกันรับผิดชอบงานของกลุ่มร่วมกัน โดยที่กลุ่มจะประสบความสำเร็จได้เมื่อสมาชิกทุกคนได้เรียนรู้ บรรลุตามจุดมุ่งหมายเช่นเดียวกัน คือ เรียนเป็นกลุ่มหรือเป็นทีมอย่างมีประสิทธิภาพนั่นเอง

การศึกษาแนวการจัดการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้นผู้สอนจะต้องเลือกรูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับธรรมชาติของวิชาและคาดหวังว่าคนจะสามารถทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะ และเกิดเจตคติที่ดีได้มากที่สุด

การสอนภาษาไทยเพื่อให้บรรลุตามจุดหมายของหลักสูตร

ในการสอนภาษาไทยเพื่อให้บรรลุตามจุดหมายของหลักสูตรนั้น ผู้สอนจะต้องปฏิบัติดังต่อไปนี้ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2536, หน้า 90-95)

ก่อนที่จะสอน ครูภาษาไทยควรจะได้ศึกษาความพร้อมของผู้เรียนเสียก่อน เพื่อจะได้เข้าใจพื้นฐานความรู้ของนักเรียนที่ตนเองจะสอนได้ดีขึ้น และการสอนควรเริ่มต้นจากความพร้อมของนักเรียน

1. การศึกษาความพร้อมของผู้เรียน ความพร้อมคือ สภาพของบุคคลที่จะเรียนรู้สิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างสัมฤทธิ์ผล ซึ่งความพร้อมนี้จะขึ้นอยู่กับสิ่งที่ได้รับการฝึกฝนหรือการเตรียมตัว ความสนใจ หรือแรงจูงใจ รวมทั้งวุฒิภาวะของบุคคลนั้นด้วย

ในการสอนภาษาไทยให้แก่ผู้เรียน ความพร้อมเป็นเรื่องสำคัญที่ครูจะต้องคำนึงถึงให้มาก การสอนโดยไม่คำนึงถึงความพร้อมของผู้เรียน มักจะไม่ประสบความสำเร็จ นับว่าเป็นเรื่องยากที่จะจัดการเรียนการสอนให้สนองความพร้อมของนักเรียนแต่ละคน

2. การจัดการเรียนการสอนภาษาไทย

ในด้านการนำหลักสูตรไปใช้นั้น ครูผู้สอนเป็นตัวจักรที่สำคัญ เพราะเป็นผู้ที่ทำให้หลักสูตรบังเกิดผล เพราะฉะนั้นเพื่อให้บรรลุการจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ ครูผู้สอนภาษาไทยควรคำนึงถึงหลักการดังต่อไปนี้ คือ

2.1 มีวัตถุประสงค์ในการสอนที่ชัดเจน ในการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยให้มีประสิทธิภาพนั้น ครูควรจะได้ตั้งวัตถุประสงค์ในการสอนให้ชัดเจนว่า ต้องการที่จะให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มีความสามารถและมีทักษะใดบ้าง เพราะเมื่อครูภาษาไทยมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนแน่นอนแล้ว ก็จะสามารถจัดเนื้อหา เลือกวิธีการสอน จัดกิจกรรมและประสบการณ์ในการเรียนรู้ตลอดจนประเมินผลได้ถูกต้อง การเรียนการสอนภาษาไทยก็จะดำเนินไปด้วยดี บรรลุตามจุดประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ในหลักสูตร

2.2 กำเนึงถึงลักษณะและพัฒนาการของเด็กวัยรุ่น ครูผู้สอนควรจะได้เข้าใจผู้เรียนที่ตนเองสอนเป็นอย่างดี ทั้งพัฒนาการทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม และพยายามจัดสภาพการเรียนการสอน และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาและเกิดการเรียนรู้อย่างเต็มที่ ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามปัญหาหรือข้อข้องใจต่าง ๆ ให้ได้แสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง ครูควรเป็นนักประชาธิปไตย ใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน และเคารพความคิดเห็นเหล่านั้นโดยปราศจากอคติ การมอบหมายงานควรให้นักเรียนได้มีโอกาสเลือกเรื่องที่ตนสนใจอย่างเสรี จะทำหน้าที่เป็นผู้ชี้แนะ เป็นผู้ประสานงานการเรียนการสอนและไม่ทำตนเป็นผู้เผด็จการในชั้นเรียน

2.3 ใช้หลักจิตวิทยาในการสอน เพื่อให้การเรียนการสอนภาษาไทยมีประสิทธิภาพดี ครูควรมีความรู้ ความเข้าใจ และใช้หลักจิตวิทยาในการสอน เช่น ความแตกต่างระหว่างบุคคล กฎแห่งความพร้อม กฎแห่งการกระทำซ้ำ กฎแห่งผล การเร้าความสนใจ และการเสริมกำลังใจ เป็นต้น

2.4 ใช้วิธีการสอนหลายแบบ ครูภาษาไทยที่ดีควรจะต้องรู้จักพลิกแพลงวิธีการสอนให้น่าสนใจ นอกจากการสอนภาษาไทยด้วยวิธีการบรรยายแล้ว อาจใช้วิธีการอื่น ๆ เช่น การอภิปราย การแบ่งกลุ่มทำงาน การแบ่งกลุ่มค้นคว้า ระดมความคิด การแสดงบทบาทสมมติ การใช้สถานการณ์จำลอง และเกมการเล่น เป็นต้น

2.5 จัดกิจกรรมประกอบการสอนที่น่าสนใจ กิจกรรมเป็นหัวใจของการสอน การใช้กิจกรรมประกอบการสอนจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนั้นผู้เรียนยังมีโอกาสได้มีส่วนร่วมในการเรียนการสอน ได้แสดงออกซึ่งความสามารถส่วนบุคคลให้ผู้อื่นได้รับทราบ

2.6 มีขั้นตอนในการสอนที่เหมาะสม ในการสอนแต่ละครั้งครูควรมีขั้นตอนในการสอนที่น่าสนใจ เช่น มีขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นสอน การจัดกิจกรรมประกอบ ขั้นสรุป และประเมินผล

2.7 ใช้สื่อการสอนประกอบ การเรียนการสอนภาษาไทยที่ดีควรใช้สื่อการสอนประกอบด้วย เพราะจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนได้ดียิ่งขึ้น ไม่ต้องใช้จินตนาการมากเกินไป สื่อการสอนที่ใช้อาจเป็นสื่อการสอนง่าย ๆ เช่น ภาพ แผนภูมิ แผนที่ บัตรคำ แถบประโยค แผนที่ หุ่นจำลอง ของจริง หรือจะใช้สื่อการสอนประเภทเครื่องมือ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ เทป บันทึกเสียง ภาพยนตร์ สไลด์ फिल्मสตริป และเครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ การสอนจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจดีขึ้นแล้ว จะช่วยให้บรรยากาศในห้องเรียนมีชีวิตชีวา ผู้เรียนจะเรียนภาษาไทยด้วยความสนุกสนาน

2.8 ประเมินการสอนเป็นประจำ เนื่องจากภาษาไทยเป็นวิชาทักษะ การที่นักเรียนจะมีความชำนาญในการใช้ภาษาต้องอาศัยการฝึกฝน เพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นความเจริญก้าวหน้าของตนเอง ควรจะได้มีการประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ

3. การปรับปรุงการสอนภาษาไทยให้มีประสิทธิภาพดีขึ้น

ครูผู้สอนควรปรับปรุงการสอนภาษาไทยของตนให้ดีขึ้นอยู่ตลอดเวลา เพราะนอกจากตัวครูเองจะได้ตื่นตัวกับความรู้และวิธีการสอนใหม่ๆ แล้ว นักเรียนก็จะได้รับความรู้กว้างขวาง และเกิดความสนุกสนานกับการเรียนภาษาไทยด้วย

การสอนภาษาไทยเพื่อให้บรรลุตามจุดหมายของหลักสูตรนั้น ครูผู้สอนต้องมีความพร้อมในการสอน โดยจะต้องศึกษาความพร้อมของผู้เรียน ศึกษาหลักสูตรให้เข้าใจชัดเจน จัดรูปแบบการเรียนให้เหมาะสมกับผู้เรียนและปรับปรุงการสอนของตนเองเสมอ พร้อมทั้งพัฒนาตนเองให้มีความรู้กว้างขวางและทันสมัย ก็จะทำให้การเรียนการสอนมีคุณภาพตลอดไป

การสร้างเจตคติที่ถูกต้องต่อการเรียนวิชาภาษาไทย

การเรียนการสอนภาษาไทยที่จะประสบผลสำเร็จนั้น ผู้เรียนจะต้องมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาไทย และเห็นความสำคัญของภาษาไทยในอันที่จะเป็นประโยชน์ต่อตน และต่อประเทศชาติ ดังนั้นผู้สอนจึงจะต้องแจ้งให้ผู้เรียนทราบและเข้าใจความสำคัญของภาษาไทยในเรื่องต่อไปนี้ (สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทรมพรรย์, 2538, หน้า 4-5)

1. เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารระหว่างคนไทยทั้งชาติ ทำให้มีความเข้าใจตรงกัน
2. ภาษาไทยเป็นศูนย์รวมน้ำใจแสดงความเป็นคนไทย เป็นชาติไทยทำให้เกิดพลังเกิดความรู้สึกเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน
3. ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์แสดงความเป็นไทย เป็นเครื่องหมายแสดงความเป็นชาติไทย

4. ภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติ ใช้ในการติดต่อสื่อสารในชีวิตประจำวันของคนไทยทั้งชาติ ทั้งที่เป็นภาษาปากที่ใช้ติดต่อกันตามธรรมดาและภาษาราชการ
5. ภาษาไทยแสดงวัฒนธรรมประจำชาติที่ทำให้ภาคภูมิใจที่คนไทยมีภาษาของตนเอง ควรแก่การรักษา และสืบทอดต่อไป
6. ภาษาไทยแสดงความเป็นไทย แสดงความอิสระเสรี แสดงความเป็นเอกราชของชาติไทย
7. ภาษาเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดวัฒนธรรมไทย
8. ภาษาไทยใช้เป็นเครื่องมือในการประกอบอาชีพทุกสาขา ผู้ที่มีความสามารถทางภาษาโดยเฉพาะก็อาจประกอบอาชีพที่ใช้ภาษาโดยตรง เช่น เลขานุการ นักธุรกิจ ผู้ประกาศข่าว นักหนังสือพิมพ์ นักประพันธ์ ครูสอนภาษาไทย และอื่น ๆ
9. ผู้ที่มีความสามารถทางภาษาสูง เมื่อใช้ภาษาไทยเป็นเครื่องมือสื่อความรู้ ความคิด ได้ดี ก็จะประสบความสำเร็จในชีวิต มีชื่อเสียง เป็นที่ยอมรับในสังคม เช่น นักพูด นักประพันธ์ นักหนังสือพิมพ์ และนักการเมืองที่มีชื่อเสียง เป็นต้น
10. ภาษาไทยเป็นเครื่องมือในการศึกษาและแสวงหาความรู้ในสรรพวิชาสาขาต่าง ๆ
11. ภาษาไทยใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสารของชาวต่างประเทศบางกลุ่มที่อยู่ในประเทศไทยใกล้เคียง
 ดังนั้นการสร้างเจตคติที่ดี โดยการให้ผู้เรียนทราบและเห็นความสำคัญของภาษาไทย จึงมีความจำเป็นในการเรียนรู้ และส่งเสริมการเรียนการสอนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

ปัญหาการเรียนการสอนภาษาไทย

ปัญหาในการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยนั้นมีหลายประการ พอจะประมวลไว้ได้ดังต่อไปนี้ (สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทรมพรรษ์, 2538, หน้า 10-11)

1. ปัญหาเกี่ยวกับตัวครู
2. ปัญหาเกี่ยวกับตัวนักเรียน

ปัญหาเกี่ยวกับตัวครู

1. ในด้านทัศนคติ

1.1 ครูคิดว่าการสอนภาษาไทยที่ดี คือ สอนเพื่อให้นักเรียนสอบไล่ได้ ครูไม่ได้มุ่งให้นักเรียนได้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน การสอนจึงมุ่งไปในทางทำให้นักเรียนท่องจำอย่างเดียว ทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย เพราะครูสอนอยู่หน้าชั้นคนเดียว นักเรียนไม่มีโอกาสร่วมกิจกรรม

1.2 ครูเบื่อสอน จึงทำให้นักเรียนเบื่อเรียนภาษาไทยไปด้วย ครูภาษาไทยในแต่ละโรงเรียนมีจำนวนน้อย ครูแต่ละคนต้องสอนมาก เหน็ดเหนื่อยมาก ไม่มีเวลาค้นคว้าติดตามสิ่งใหม่ ๆ ทำให้คุณภาพการสอนลดหย่อนลง

1.3 ครูภาษาไทยบางคนไม่ได้รับการฝึกฝนหรือการเตรียมตัวอย่างถูกต้องมาก่อน แต่มาสอนภาษาไทย เพราะคิดว่าใคร ๆ ก็สอนได้

1.4 ครูภาษาไทยบางครั้งทำตนเคร่งครัด เจ้าระเบียบเกินไป ทำตัวเป็นคนเปลี่ยนแปลงยาก ไม่ยอมเข้าใจความเปลี่ยนแปลงของสมัยปัจจุบัน เป็นเหตุให้นักเรียนเห็นครูภาษาไทยเป็นคนล้าสมัย คร่ำครึ และพลอยสรุปว่าภาษาไทยเป็นสิ่งที่ล้าสมัยไม่ชวนให้น่าสนใจ

1.5 ครูภาษาไทยไม่ได้รับความร่วมมือจากครูคนอื่น ๆ ในโรงเรียน นักเรียนที่ใช้ภาษาไทยผิด ๆ นั้น ครูวิชาอื่น ๆ ในโรงเรียนมักจะละเลย และยกให้เป็นหน้าที่ของครูภาษาไทยเท่านั้นในการฝึกฝนอบรม

2. ในด้านการเรียนการสอน

2.1 ครูภาษาไทยบางคนไม่ส่งเสริมให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ขาดความเป็นกันเองกับนักเรียน เพราะยึดถือระเบียบวินัยมากเกินไป

2.2 ครูภาษาไทยบางคนสอนมานาน เคยใช้วิธีสอนแบบใดก็ใช้แต่แบบนั้น ไม่ยอมเปลี่ยนแปลง และไม่ใช้เทคนิคในการสอนแบบต่าง ๆ

2.4 ครูภาษาไทยบางคนไม่ได้เพิ่งถึงความแตกต่างของเด็กแต่ละคน ใช้วิธีสอนวิธีเดียวเหมือนกันหมดทั้งชั้น ทำให้เด็กเก่งเบื่อหน่าย เด็กเรียนช้าตามไม่ทันเพื่อน

2.5 ในการสอนภาษาไทย ครูภาษาไทยไม่เน้นทักษะทั้ง 4 ทำให้การฝึกฝนทักษะทั้ง 4 ด้านไม่ครบตามหลักสูตร

2.6 การทดสอบการเรียนของเด็ก ครูทำไม่สม่ำเสมอ ทำให้ไม่ทราบพัฒนาการที่แท้จริงของเด็ก เพราะครูมักจะทำการวัดผลในตอนปลายปีหรือภาคปลายเท่านั้น

ปัญหาเกี่ยวกับตัวนักเรียน

1. นักเรียนมีทัศนคติไม่ดีต่อวิชาภาษาไทย ไม่สนใจเรียนหันไปสนใจเรียนวิชาอื่น เช่น ภาษาต่างประเทศ คณิตศาสตร์ หรือวิทยาศาสตร์ เป็นต้น
2. นักเรียนไม่เห็นความสำคัญของภาษาไทย เพราะถือว่าเป็นภาษาของตน ไม่ต้องเรียนก็พูดได้อยู่แล้ว
3. นักเรียนขาดทักษะในการใช้ภาษาไทย อาจจะเป็นเพราะไม่ได้ใช้ภาษาไทยอย่างสม่ำเสมอหรือจะใช้ก็ต่อเมื่อเวลาอยู่ในโรงเรียนเท่านั้น ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการเรียนการสอน
4. นักเรียนมีความรู้สึกว่ายาก วิชาภาษาไทยเป็นวิชาที่ยาก ต้องท่องจำมากแต่คะแนนน้อย ทำให้เกิดความเบื่อหน่าย ท้อแท้ ไม่อยากเรียน
5. นักเรียนขาดกำลังใจในการแก้ไขข้อบกพร่อง เพราะเมื่อมีข้อบกพร่องครูมักจะตำหนิมากกว่าให้กำลังใจ
6. นักเรียนที่มาจากต่างจังหวัดและใช้ภาษาถิ่น จะมีความยากลำบากในการเรียนภาษา ทำให้ติดตามบทเรียนได้ช้าไม่ทันเพื่อน

ปัญหาที่พบดังกล่าวเป็นปัญหาที่เกิดจากตัวผู้เรียน ครูผู้สอนและปัญหาในด้านการเรียนการสอนซึ่งจำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไขพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน มีดังนี้

สุรางค์ ประเทศ (2540) ได้ทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนเพื่อปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่า นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ และทำให้มีทักษะการฟัง พูด อยู่ในระดับที่น่าพอใจ และอภิเชษฐ ฉิมพลีสวรรค์ (2541) ได้ทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน เพื่อปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนตะแบกงาม จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยสูงขึ้น เจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาไทยดีขึ้นและมีพฤติกรรมการเรียนดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับจงรักษ์ โนชัย (2543) ได้ทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนเพื่อปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ นักเรียนชาวเขาเผ่ามูเซอ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนกมลเยี่ยม สุโกศล (บ้านผาใต้) อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า นักเรียนมีความรู้

ความเข้าใจในเนื้อหา และมีทักษะการคิดคำนวณดีขึ้น และนักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนการสอน คณิตศาสตร์และต่อครูสอนคณิตศาสตร์ นอกจากนี้ ปวีณกร เป็นกลัด (2544) ได้ทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนเพื่อปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนวิชาโปรแกรมการประมวลผลคำ 1 ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่ พบว่า นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหา และมีทักษะการใช้โปรแกรมดีขึ้น นักเรียนมีพฤติกรรมในชั้นเรียนเหมาะสมมากขึ้น นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนการสอนวิชาโปรแกรมประมวลผลคำ 1 และต่อครูผู้สอน ครูผู้สอนได้สะท้อนความรู้สึกรักนึกคิดของตนเอง และปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนแล้ว ได้แนวทางการสอนที่ส่งผลให้การเรียนการสอนวิชาโปรแกรมประมวลผลคำ 1 มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

จากการศึกษางานวิจัยดังกล่าวมา พบว่า พัฒนาการที่สำคัญอย่างหนึ่งในการศึกษา งานวิจัยทางการศึกษานี้ ได้แก่ ความสนใจเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอนในชั้นเรียน จากการศึกษาวิจัยที่เน้นตัวป้อนและผลที่ได้รับในกระบวนการสอน ทำให้ผู้ศึกษาสนใจศึกษาสภาพแวดล้อมของตนเองโดยสนใจที่จะศึกษาความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ในชั้นเรียนของตนโดยมีจุดมุ่งหมายที่พัฒนาปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนในชั้นเรียน ดังนั้นผู้ศึกษาจึงรวบรวมองค์ประกอบ ปัจจัย รวมทั้งปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นและเป็นอุปสรรคต่อการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย หรือเทคนิควิธีรูปแบบการสอนจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนี้ โดยผู้ศึกษาใช้เป็นแนวทางในการวางแผนหรือการแก้ปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนภาษาไทย

สมพงษ์ บุญหนุน (2540) ได้ศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยชุมชนในวิทยาลัยพลศึกษาเขตภาคเหนือ พบว่า ครูผู้สอนมีการปฏิบัติด้านการใช้หลักสูตร การใช้หนังสือเรียน การเตรียมการสอน การดำเนินการสอนและการวัดผลประเมินผลอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการใช้สื่อการสอนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย และที่ครูผู้สอนไม่เคยปฏิบัติเลยคือ การเข้าร่วมประชุมสัมมนาการใช้หลักสูตรวิชาภาษาไทย ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพหรือระดับวิทยาลัย รวมทั้งการใช้ภาพยนตร์และคอมพิวเตอร์ประกอบการสอน ซึ่งสอดคล้องกับ ประหยัด วรปรีชา (2540) ศึกษาปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขต

ภาคพายัพ พบว่า ผู้สอนและนักศึกษามีความเห็นที่จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาวิชาภาษาไทย จำนวนหน่วยกิต จำนวนชั่วโมงสอนมีความเหมาะสม ด้านเทคนิควิธีสอนควรให้นักศึกษามี ส่วนร่วมและจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับบทเรียน สถาบันควรสนับสนุนกิจกรรมเสริมหลักสูตร ด้านสื่อการสอน ผู้สอนควรมีความรู้และทักษะในการผลิตสื่อ มีงบประมาณที่เพียงพอและ ให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการผลิตสื่อการสอน ด้านการวัดผลประเมินผล ผู้สอนควรมีการวิเคราะห์ จุดประสงค์ในการออกข้อสอบและมีความรู้ความเข้าใจในการวัดผลประเมินผล ความคิดเห็นของ ผู้สอนและนักศึกษาด้านหลักสูตร กิจกรรมการสอน สื่อและการใช้สื่อการสอน

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนภาษาไทย พบว่า พฤติกรรมของครู เป็นปัจจัยสำคัญ และเป็นกลไกที่จะทำให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ครูที่มีการเตรียมการสอนทุกครั้ง มีสื่ออุปกรณ์การเรียน และมีแผนการสอนนั้น ทำให้ผู้เรียนมี ความก้าวหน้าทางผลการเรียน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved